

בְּאֵלֶּהִם נַעֲשֶׂה-חֵלִיל וְהוּא יָבוֹס צָרֵינוּ:
הִיבְטִים לְשׁוֹנֵיִם וִיקְרָא פֶּד

דקדוקי קריאה והדרכה לקורא בפרשת ויקרא ובקריאת זכור והפטרותה ובראשון של צו ובהמשך במגילת אסתר ופורים

י וְאִם-מֶן-הֵצֵאָן: יש להקפיד על הפרדת התיבות

א יד עליית שני

א טו וְנִמְצָה: בה"א ולא באל"ף¹

ב ב מִסְלָתָה: הסמ"ך בקמ"ץ קטן. עַל כָּל-לִבְנָתָהּ: טעם טפחא בתיבת עַל, יש להיזהר לא להדביק את הלמ"דים שבין התיבות הבאות אחריה

ב ה מִצָּה: להטעים את הדגש החזק בצד"י שלא יישמע מלשון מציאה בלשון עבר

ב ז עליית שלישי

ב ח וְהִקְרִיבָהּ וְהִגִּישָׁה: במלרע ובמפיק בה"א, הקורא במלעיל ללא מפיק משבש משמעות

ב יג עַל כָּל-קִרְבָּנָהּ: יש להיזהר בהטעמת התיבות שלא לצרף את המילה כָּל לתיבה שלפניה

ב יד גִּיּוֹשׁ: ש"ן שמאלית וכן הוא בהמשך בפס' טז מִגִּרְשָׁה

ג א עליית רביעי

ג ג הַמִּכְסָּה: געיה בה"א והמ"ם בשווא נע לא בחטף פתח, כן הדבר גם בהמשך

ג יב וְאִם עֹז: כך צריכה להיות ההטעמה ולא כקורן ודומיו שם המילים מוקפות

ד א עליית חמישי

ד ח עַל-הַקָּרֵב: היחיד שלא נאמר בו אֶת-הַקָּרֵב

ד י כְּאֲשֶׁר יוֹרֵם: הר"ש בפתח לא בקמץ.

עַל מִזְבֵּחַ הָעֹלָה: טעם טפחא בתיבת עַל

ד יג וְנִעְלָם: הע"ן בשווא נח וכן הדבר גם בהמשך

ד יז אֵת פְּנֵי הַפָּרֶכֶת: טעם טפחא בתיבת אֵת.

בקורן ודומיו מוטעם בטעות את מוקפת בניקוד סגול במקום טפחא-מרכא

ד כ וְעָשָׂה לָפָר: בזקף קטון ולא רביע כקורן ודומיו.

יַעֲשֶׂה-לּוֹ: געיה ביו"ד, יש לקרוא בהעמדה קלה שם

ד כד וְשָׁחַט אֹתוֹ: ברביע ולא בזקף כקורן ודומיו

ד כו וְנִסְלַח לוֹ: הטעם לא נסוג אחור וכן הדבר בשאר המקומות

ד כז עליית ששי

ד לא הוֹסֵר חֶלֶב: הטעם בסמ"ך, לא נסוג לה"א.

¹ ההבדל אינו במבטא המילה, אלא בכתוב ובמשמעות, ועל הקורא והשומעים לתת את הדעת.

מַעַל זָבַח: שתי התיבות מוטעמות במונח ואינן מוקפות כפי שמופיע בקורן ודומיו

ה ח עֶרְפָּו: העי"ן בקמץ קטן

ה ט יִמְצָה: הצד"י בצירי

ה יא עליית שביעי

ה יח שִׁגְגָתוֹ: הגימ"ל הראשונה בשווא נח על אף הקושי

ה כא בְּגִזָּל: במלרע. אֹו עֶשֶׂק אֶת-עַמִּיתוֹ: טעם טפחא בתיבת אֹו

ה כב וְכַחַשׁ: טעם נסוג אחור לכ"ף. החי"ת בסגול, לא בצירי. לַחֲטָא: החי"ת בחטף לא בשווא נח

ה כג גִּזָּל: הזי"ן בקמץ. עֶשֶׂק: השי"ן בקמץ. הִפְקֹד: הה"א בקמץ קטן

מפטיר זכור דברים כה:

יז עֲמֻלָּק: יש הקוראים פרשת זכור כל מילה וכל אות לאט ובהדגשה והם עלולים לקרוא את המ"ם

בדגש אבל המ"ם היא רפויה אחרי חטף. בְּצִאתְכֶם: הת"ו בשווא נע

יח קָרָדָּ: געיה בקו"ף והרי"ש בשווא נע. וַיִּזְנֹב: גם כאן בעלי הקריאה האיטית המדגישה עלולים לקרוא

את הי"ד בשווא נע ובדגש בעוד שהיא ללא דגש ובשווא נח. כָּל-הַנְּחִשָּׁיִם: נחץ בנר"ן מפאת הגעיה

שבה. וַיִּגַּע: קוראים שבכל קריאה אינם מבחינים בין אל"ף לעי"ן עלולים לקרוא כאן עי"ן פתוחה במקום עי"ן בפתח גנובה. כלומר ויגעה, אבל לפי קריאת האשכנזים יש כאן אל"ף גנובה ונקרא וַיִּגַּעַע. ולפי עדות המזרח: וַיִּגַּעַע. ומי שקורא ויגעה אינו שונה ממי שקורא במקום בְּהִנִּיחַ – בְּהִנִּיחָה!

יט מִכָּל-אֵיבָיָד: טעם קדמא באל"ף, גרש בב"ת והי"ד בשווא נע.

אֶת-זִכְרִי: לאחרונה השתרש מנהג לקרוא פעמים את המילה "זכר" מנהג זה אינו מוכר באשכנז המערבי וגם לא בעדות המזרח. בקונטרס "מקראות שיש להם הכרע" של הר"מ ברויאר ז"ל² האריך להוכיח שאין ספק שנוסח הצירי הוא הנכון, ואין כל צורך בקריאה הכפולה.

הפטרה שמואל א יד (הספרדים מתחילים בפס' א):

א לְמִשְׁחָךְ: שי"ן בקמץ גדול, חי"ת בחטף קמץ וכ"ף סופית בקמץ גדול

ב בַּעֲלֹתוֹ: געיה בב"ת, אין לקרא 'בלותו'

ג וְהִפְיָתָה: במלרע

ד וַיִּשְׁמַע: יו"ד בשווא נח, שי"ן בפתח והמ"ם בדגש חזק

יח בִּדְרָךְ: הבי"ת בשווא נע ולא בפתח; הדלי"ת בקמץ

כג וַיִּמָּאֶסֶךְ: בתכנת הכתר שאנו מעתיקים ממנה אין געיא באל"ף, עם זאת אין ספק שהאל"ף בקמץ רחב והסמ"ך בשווא נע³.

כה וְאַשְׁתַּחֲוָה: הוא"ו בשווא נע

כח מִמֶּנֶּךָ: כ"ף סופית דגושה

ל וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי: מלעיל.

² צורפה לגיליון תצוה סז, המעוניין יפנה אלי.

³ במקרים האלה "השלים" ר"מ ברויאר ז"ל געיות קלות אע"פ שאינן בכתב היד.

ראשון של צו:

ו ב מוֹקֵדָה: אין מפיק בה"א. תוֹקֵד בּוֹ: הטעם נסוג לת"ו

ו ג וּמְכַנְסֵי-בֶדֶד: העמדה קלה במ"ס

ו ד שני במנחת שבת

ו ה תוֹקֵד-בּוֹ: העמדה קלה בת"ו

ו ז שלישי במנחת שבת

ו ח וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ:

בשאר מקומות: וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ

ו יא יֵאָכְלָנָה: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהספרים

זרע שמשון. וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֶחָל מוֹעֵד לֵאמֹר. במדרש (ויק"ר א טו): כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו, תדע לך שכן שהרי משה אדון הנביאים ואבי החכמים וכו', ולא נכנס לפניו עד שקרא לו שנאמר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. ויש להבין איך אפשר שיהיה תלמיד חכם ולא יהיה בו דעת. ונראה הביאור עפ"י מה שעולה מדברי המהרש"א (סנהדרין צב:), ש'דעת' האמור, הכוונה שהיות ומכיר שהכל בא מהשגחה עליונה, יש לו דעת לבקש רחמים מהש"ת שיתן לו מה שצריך, ע"ש. ולפי"ז מתבאר הטעם שגינו חז"ל את התלמיד חכם שאין בו דעת, שאין לו דעת לבקש רחמים מהש"ת, והיינו שהיות שתלמיד חכם יודע התורה ויודע כחו של הקב"ה, אי אפשר שלא יכיר שהכל בא מהשגחה עליונה, וא"כ מדוע אין לו דעת לבקש רחמים, בודאי הטעם משום שהוא סומך על זכותו חכמתו ותורתו ובטוח שהקב"ה יעשה עמו כל מה שצריך אף בלא בקשת רחמים, ומפני מחשבתו זו אין לו דעת לבקש רחמים על צרכיו, ועל כן אמר שנבילה טובה הימנו. ונלמד ממשה שאף שהיה לו כל כך הרבה זכויות, עם כל זה לא נכנס עד שקראו הקב"ה ולא סמך על זכויותיו, היפך מחשבתו של זה התלמיד חכם שאין בו דעת הסובר שבזכותו הקב"ה יעשה עמו טובה בלא בקשת רחמים.

ילקוט סופר. אדם כי יקריב יש לפרש הכוונה בהקדם מה שפירש העוללות אפרים מה שאמרו (בבלי יבמות סא א) 'אתם קרויים אדם, ואין האומות העולם קרויים אדם', דענין דיבוק חברים לאהוב את חבירו כנפשו ממש אינו בנמצא רק באומה הישראלית, ולא בשאר אומות שחלק לבם זה מזה, ועל כן ישראל נקראו 'אדם' שהם בבחינת 'גוי אֶחָד' (שמואל ב' זכג), כי האומה בכללה כאיש אחד, וזהו אתם קרויים 'אדם', ואין האומות העולם קרויים 'אדם', עכ"ד. והנה אמרו חז"ל (קטע מדרשי שנוסף למשנה סוף סדר טהרות במסכת עוקצין) 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום', כי השלום והאחדות הם משפיעים שפע ברכה לעולם. והנה תכלית הקרבן הוא 'לקרב' לב ישראל לאביהם בשמים, ולגרום שפע וברכה לעולם. אמנם כל זה לא יתכן רק כשישראל הם באחדות ובשלום, שזה הוא כלי המחזיק ברכה. וזה שאמר הכתוב 'אדם' כי יקריב מכם, היינו אם תהיו בבחינת 'אדם' בשלום ובאחדות, אז יפעל הקרבן פעולתו בעולם לגרום שפע וברכה רבה.

הרב אליעזר פולאייס נר"ו. מִן הַבֶּקָר וּמִן הַצֹּאן, בקר דרך אונקלוס לתרגם בכל מקום תורי, כתרגום תיבת שור ופר בלשון רבים, וגם במקום שכתוב פר בן בקר כמו להלן ד' י"ד כופל הלשון ומתרגם תור בר תורי, והוא משום דבלה"ק כמו שיש שם כולל למיני הצאן זולת שם

הפרט לכבשים ועזים, יש כנגדו כעין שם כולל למין הבקר אף שבבקר אין אלא מין אחד, ואולי משום שהוא שם כולל למין הזכרים ולמין הנקבות, דשור אינו אלא בזכרים, ובהכי נחא טפי לשון פר בקר, דאל"כ הוא כפילות, אבל בלשון ארמי אין לו אלא שם הפרט.

מלוא העומר. אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אותו לרצונו לפני יי. תיבות יקריב אותו מיותר. ויראה הטעם שעולה הוא זכר לפי שעולה מכפרת על חייבי עשה, וידוע דרמ"ח עשין כנגד רמ"ח איברים שבאדם לכן מצוות עשה בחינת דכורא, כי בנקבה יש רנ"ב איברים, ואינם מכוונים נגד העשין, לכן כמה מצוות שפטורות הנשים כמו מצוות עשה שהזמן גרמא ודכין שאין הן מכוונות כנגד מצוות עשה, לכן פטורות הן מכמה וכמה מצוות עשה.

וכבר אמרו (זבחים ז): דעולה דורון הוא, דאי עביד תשובה, הרי אם עבר על מצות עשה ושב לא זו משם עד שמחלין לו, ואי לא עביד תשובה, א"כ יזבח רשעים תועבה (משלי כא, כז), אלא שמע מינה דורון הוא. ובוזה מובן כי אחר שעבר על מצות עשה, פגם באבר הנשמה, בנשמת אדם לכן מביא עולה זכר תמים, לעומת שפגם בעשה שהוא בחינת דכורא.

ולזה חזר ושנה יקריב אותו לרצונו, רצה לומר שיעשה תשובה וזה לרצונו, ויהיה הוא ראוי להקריב לפני ה', כי אם פגם בעשה, ופגם באבר ונעשה בעל מוס, ואז יש לתקן הפגם ע"י התשובה כדי שלא יחשב בעל מוס, וזה ירמוז זכר תמים יקריבנו, שכמו שהוא נעשה תמים בתיקון האבר, שהעשה שפגם הוא לעומת אותו אבר, כמו כן יהיה הקרבן זכר תמים, וזהו ששנה יקריב אותו יקריב את עצמו היינו ע"י התשובה שעשה יתקן עצמו שלא יחשב בעל מוס, ואז יהיה לרצונו לפני ה'.

זרע שמשון. וישחט את בן הבקר לפני יי והקריבו בני אהרן הכהנים. בגמרא (ברכות לא): אמר ר' אלעזר, שמואל מורה הלכה בפני רבו היה, אמר עלי קראו כהן שיבוא וישחוט וכו'. אמר להם שמואל, למה לכם לחזר אחר כהן שיחט, הלא שחיטה בזר כשירה. שהרי לא כתיב ישחט הכהן, כתיב והקריבו הכהנים, מקבלה ואילך מצות כהונה, מכאן לשחיטה שכשרה בזר. אמר לו עלי, אכן צודקים דבריך, אולם מורה הלכה בפני רבו אתה, וכל המורה הלכה בפני רבו, חייב מיתה. באה חנה וצווחה לפניו וכו'. אמר לה עלי, תתני לי רשות להעניש אותו ואתפלל לפני הקב"ה שיתן לך בן נוסף צדיק יותר ממנו. אמרה לו חנה, אל הנער הזה התפללתי (שמואל א, כז).

והקשו המפרשים מה היתה כוונת חנה בתשובתה לעלי הכהן אל הנער הזה התפללתי, וכי מפני שהתפללה עבורו צריך עלי למחול לו על מה שחטא. ויש לבאר תשובת חנה אל הנער הזה התפללתי, עפ"י מה שמצינו במדרש (שוח"ט שמואל ג') שקודם שנולד שמואל, היתה בת קול מכרזת ואומרת שעתיד נער אחד להיוולד ושמו שמואל ויהיה נביא לה, והיו כל הנשים נותנות לבניהם הנולדים להם את השם שמואל, ואח"כ כשראו שאינו צדיק ונביא, היו אומרות אין זה אותו שמואל הנביא שעליו יצא בת קול, ע"ש. ולכך דקדקה חנה לומר לעלי אל הנער הזה התפללתי, היינו שאכן זה הנער שמואל שציפיתי לו שיוולד אחר ששמעתי את הבת קול, והתפללתי שיהיה זה בני, והוא שאול לה, שהוא הנער שעליו אמרו שיהיה נביא לה, וממילא ראוי לך למחול לו ולתלות שמה שדיבר לא היה מעצמו, אלא רוח ה' דיבר בו.

ה יז הרב חיים גריינימן ז"ל. ואם נפש כי תחטא... ונשא עונו העובר איסור כגון חילול שבת כתב השו"ע סי' של"ד דצריך להתענות ארבעים יום שני וחמישי ולא ישתה יין ולא יאכל בשר ויתן במקום חטאת י"ח פשיטים לצדקה ואם ירצה לפדות התענית יתן בעד כל יום שנים עשר פשיטים לצדקה.

זה מה שצריך לעשות בשביל תשובה וכפרה על עבירה אחת, וזהו בעולם הזה שיש מושג של תשובה, ויסורים ממרקים, אבל בעולם הבא העונש חמור הרבה יותר. וכמה צריך להוציא הוצאות להציל מעשיית עבירות, כמה כסף צריך להשקיע בבעל תשובה אחד כדי שיחזור בתשובה, תשובה, כמה כסף עולה להכשיר טייס אחד בחיל האוויר, בערך מליון שקל, א"כ אם כדי לטוס מתחת השמים משקיעים מליון שקל, אם כן כדי לטוס בשמים מעל השמים אין גבול להשקעה.

הפטרות ויקרא זכור

הרב גור-אריה צור נר"ו.

בביאור ההפטרות

בפירוש הפטרה זו העוסקת בעניין מחיית עמלק בימי שמואל הנביא, יבואר כי חז"ל הסמיכו קריאתה לשבת זכור המקדימה את ימי הפורים, לפי שבהם נתגלתה שנאתו של עמלק לבני ישראל וכפירתו באלקי ישראל, כפי שנמשכה אליו עוד מימי עשו זקינו. וכדמפרש המלבי"ם לפשט המקרא בטעם מצוה זו, שהיא מושתית סיבות:

א. מחמת הכפירה באלהים [וכדפירש רש"י עה"פ "ולא ירא אלקים" ולא ירא עמלק אלקים מלהרע לד] ויען שאז שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן (שמות טו, יד) מהאותות והמופתים שעשה אז בים ובמצרים, רצה [עמלק] ללחום בם ולהראות שאין ביכולת ה' להושיעם עד שעיקר מלחמתו היתה נגד ה'.

ב. נגעה שנאתו על ישראל מצד אבותיהם ומשטמת עשו (שהיה עמלק מזרעו) אל יעקב, ולכן צוה ה' למחות זכרו.

ולזה באה ההפטרות לגלות את דרכיו של עמלק, בבואו להרחיקנו מעבודת ה' יתברך. וזה אשר מציינת ההפטרות את מריבתו של עמלק עם שאל בנחל:

וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד עִיר עֲמָלֶק וַיִּרֶב בְּנַחַל:

וירב בנחל, על עסקי נחל. כביכול בא עמלק לריב עם ישראל על עסקי הנחל אשר היה בדרכם, כטוען "לנו תָּמִים (בראשית כו, כ), ובזה בא להכשילם, שלא יחשדוהו שבא על ה' ועל משיחו.

וכעין זה מפרש המלבי"ם שבזה טעה שאל, ויבא וכו' וירב בנחל. באשר אין מחוקי המלכים לתגר מלחמה בלא איזה עילה כענין מַח לִי וְלָךְ כִּי בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם בְּאַרְצִי (שופטים יא, יב), בקש שם [שאל] מריבה בנחל שלפני ערי עמלק, ששאל אמר שהנחל והבקעה שייך אליו ועמלק רב עמו על זה עד שזה היה עילת המלחמה, וגם זה מורה שלא קיים המצוה כראוי שלא היה לו לבקש רק סבה מפני שה' צוהו וכמו"ש דוד הָלֹא מִשְׁנֵאִיךָ ה' אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמִיךָ אֶתְקוּטָט (תהלים קלט, כא), לא ריב אחר אשר לא לה' הוא:

כלומר ששאל טעה בהיותו רב עם עמלק על עסקי הנחל, ולא היה לו להילחם עם עמלק אלא משום מצות השם. ולעמלק לעומת זאת היה נוח לריב עמו על עסקי הנחל, שבזה הפילו והכשילו כאילו לא בא על ה' ועל משיחו. ולעומקו של מקרא יתבאר עניין הנחל כדבר העומד ברומו של עולם, ולא כדבר של "מה בכך".

ועל דרך ביאורו של ר' אברהם יהושע השל האוהב ישראל מאפסא, שיש שני סוגי נחל. והם ראשי תיבות: האחד מלמטה למעלה: נַפְשָׁנוּ חִפְתָּח לִי (תהלים לג, כ), והאחת מלמעלה למטה "נִצֵּר חֶסֶד לְאַלְפִים (שמות לד, יז)". שכך הוא מסביר את הברכה

להדליק נר חנוכה, שהם ראשי תיבות נחל. שעל ידי נפשנו חיכתה לה' יורד שפע
החסד של "נוצר חסד לאלפים".

ועבודת ה' הזאת רוצה עמלק לעקור מתוכנו בכל דור ודור. ואשר על כן ציונו
הקב"ה למחות זרעו של עמלק מדור דור כמובא בסוף פרשת בשלח וַיֹּאמֶר כִּי-יָד
עַל-כֵּס יְהוָה מִלְחָמָה לַיהוָה בְּעַמְלֵק מִדֶּרֶךְ.

ואשר על כן נצטוונו לכלותו כפי שנאמר בשמואל בסוף ההפטרה: וַיִּשְׁסֹף שְׁמוּאֵל
אֶת אֲגַג לִפְנֵי יְהוָה בְּגִלְגָל: וכפירוש רש"י וַיִּשְׁסֹף חתכו לארבע. ועוד מוסיף רש"י: ואין
לתיבה זו [וישסף] דמיון.

ועל דרך הצח יאמר מה שפירש רש"י שאין לו דמיון, שאין להעלות על הדעת
כלל בכל דרך של דמיון את הרוע של עמלק בעולם אם לא נעשה בו כלה.
וכן מה שפירש רש"י על פי המדרש שחתכו לארבע, יש לומר על דרך הסוד
שלא יהיה בו זכר בכל ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשייה. לכן נאמר
"תמחה" ו"אמחה". כביכול אומר הקב"ה: אתה תמחה את עמלק בעולם העשייה
והיצירה, ואני אמחה את עמלק גם מעולם הבריאה והאצילות.

ועל דרך הצח יאמר: וַיִּשְׁסֹף הוא נוטריקון: שעשה בו סוף. בצורה מוגמרת ביותר,
והשין תוספת הריבוי, כעין לשעבד, להעביד ללא סוף. כאן וישסף שעשה בו
כלה, גמירא. [וכפירוש רש"י שמות יא, א']. וכפי שנאמר ראשית גוים עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי
אֲבִד [במדבר, כד, כ']. וַיִּדְרֹשׁ בו שכבר מראשיתו נועד להכריתו באחריתו. וזה שנאמר
וַיִּשְׁסֹף שעשה בו סוף, כן נזכה בב"א.

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים

בכתובת info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺